

Civilització gai

Cada 28 de juny el món commemora el dia de l'orgull gai, celebració que es va establir a la Nova York de final dels anys seixanta.

Des d'aleshores hi ha hagut molts problemes, però la presència de la cultura gai no ha fet més que consolidar-se. Ara bé, mentre que a l'Europa occidental és un fet que cada vegada es viu amb més normalitat, en molts estats de Nord-amèrica i de l'Europa de l'Est la condició homosexual encara és sinònim de menyspreu i persecució. Les següents pàgines pretenen oferir alguns punts de vista que ajuden a entendre aquest panorama global.

El futur serà rosa

En la política, en el dia a dia, Europa occidental accepta el col·lectiu homosexual sense donar-li suport real. Però en la vida quotidiana augmenten els influxos de la cultura gai. Ho comprovem en la moda, en la música, en el camp audiovisual o, més íntimament, en la progressiva retirada del masclisme com a moneda de relació heterosexual.

A principis dels vuitanta, a Nova York, la ciutat on l'any 1969 ja havia començat a celebrar-se el dia de l'orgull gai, la discoteca Paradise Garage era el refugi gai més combatiu per excel·lència. La llegendària, popular i també novaiorquesa Studio 54 promovia l'exhibició heterosexual i la modernitat luxosa en què els gais només tenien cabuda com a objectes humans que donaven color en la pista de ball. Però el Paradise Garage era molt més que això: un autèntic univers creat a mesura de gais de tota edat i condició que utilitzaven la música com a revulsiu.

Ballarins negres i llatins acudien cada cap de setmana al grandios local per escapar d'un món que els rebutjava com a minoria sexual i ètnica. En la cabina, Larry Levan, el millor discjòquei de la història, componia una banda sonora de luxúria per establir amb el seu públic un discurs de revolució, que deia: la nostra música, el nostre ambient, la nostra passió, la nostra capacitat de viure, són millors que la de la majoria blanca i hetero. Disco, rock, punk, incipient electrònica, ritmes africans i llatins, tot barrejat en els poderosos plats de Levan, convertint-se en una abraçada per als desfavorits, per als exclosos pel món real. Una invitació a la transgressió que oferia una seguretat -insòlita fins al moment- a la inquieta i rebel clientela del Garage. El club es va convertir en la sensació de la dècada, i els blancs més moderns del Planeta volien participar en aquell ritual màgic que convertia els desgraciats en els escollits. Levan va morir a conseqüència dels excessos químics amb què va acompanyar la creació del seu propi personatge, però el seu llegat va inspirar el naixement de

la música de ball que avui domina el món i també de la moderna cultura de club, on els homosexuals són el centre.

Abans de deixar la vida, Larry Levan va protagonitzar una gira mundial que el va dur a Àsia i Europa, continents que, en molt major grau que Amèrica, quedaren infectats del missatge d'aquest bruixot nocturn: hedonisme i androgínia polisexual com a evasió contestatària al sistema. A través de la suor, el ball i el sexe d'una nit, la gent que escoltava la música de Levan anava inundant-se de llibertat. I la llavor plantada per ell va fer naixer les nits de festa electrònica per a masses suoroses tal com les coneix avui la joventut de casa nostra.

Però alguna cosa intensa i profunda deu haver quedat de tot aquell esforç dels impulsors del Paradise Garage, perquè avui la moda, la música i les maneres massives de diversió heterosexuals van lligades a les connotacions culturals homosexuals. I és que cada pas que la comunitat gai ha fet com a reivindicació del seu dret a formar part sense disfresses de la societat global, ha anat transformant el món. Des de la superfície, però fins arribar a alguns aspectes de l'ànima col·lectiva.

Adéu al mascle. Per exemple, la part de l'ànima que té a veure amb les relacions personals. Ara, de fet, podem escoltar que "ser mascle mata, provoca molt d'estress". Són les paraules que, a partir de les seues pròpies anàlisis de treball, ha repetit al llarg dels últims temps Oscar Guasch, professor de sociologia de la Universitat de Barcelona. Segons Guasch, l'home heterosexual ha estat obligat al llarg dels segles a mostrar-se

La manifestació de l'orgull gai s'acompanya a tot arreu de desfilades espectaculars, on homes i dones convergeixen a la recerca de diversió reivindicativa. No obstant això, la comercialització de les desfilades elimina el seu sentit social.

de manera determinada per no perdre el seu paper de mascle. El primer manament d'aquesta manera de comportament és pensar que ell no pot voler un altre home –i un altre home no el pot voler a ell– perquè ell no és una dona. Per tant, ha d'actuar de manera oposada a com actuen les dones.

En canvi, la conducta masculina que propugna la identitat gai és molt més relaxada, més propera a la que busquen les dones. L'home gai és, per regla general, un interlocutor, un home que escolta, que comprèn i que aconsegueix que les dones se senten valorades: potser d'ací naix el mite hetero que diu que les dones se senten atretes pels homosexuals. En realitat, se senten atretes per un company en igualtat, que és allò que planteja la conducta de l'home gai.

Gràcies a les reivindicacions femenines relacionades amb les opcions de comportament lligades a la cultura homosexual, el varó heterosexual –sobretot el

varó jove, que ja no es troba tan marcat per antics preceptes de virilitat– va deslligant-se d'una identitat basada en el vell model de l'heroi prepotent. I observem que, gràcies a això, la nova imatge de l'home sexi està relacionada amb la d'un company que participa clarament en les feines i funcionament de la llar, que té cura de la higiene personal, que es preocupa per la pròpia evolució i també per la de la parella, que té cura del propi aspecte físic i que es mou per la vida sense comportaments de domini. Fins fa poc, tot això era “cosa de gais”, segons el secular ideari masclista. Ara s'han convertit en els requisits per resultar atractiu a les dones. Un canvi revolucionari que han constatat els sociòlegs Scott Coltrane i Michele Adams, de la Universitat de Califòrnia, després de practicar una enquesta en més de 3.000 nuclis familiars.

L'informe, entre altres conclusions, apunta que les dones actuals volen “res-

pecte”, i això no ho poden aconseguir amb parelles masclistes, que rebutgen perquè, a més, “transmetran als fills un món dividit entre sexes”. Si el model masculí gai no haguera influït de manera subtil però constant en la sociocultura occidental, els resultats d'aquesta anàlisi sociològica potser serien altres. “Tot comença amb detalls superficials”, explica Txema Valiente, un home gai de quaranta anys que ha regentat durant anys comerços a Sitges, indret que, al costat d'Eivissa, és la meca homosexual estiuenc del país. “Les samarretes ajustades, l'actual moda de depilar-se el pit o les cames, o les sandàlies que avui vesteixen tots els joves, fa molts anys que són cosa del públic gai; de fet, jo fa cinc anys que venia aquestes sandàlies a Sitges”, apunta. “Potser és per reforçar-nos l'autoestima, però la majoria dels gais sempre hem decidit mostrar-nos més avançats en tot; en decoració, en moda, en música, en art; després, això ha influït

Homes i dones homosexuals mostren ja la seua estima al carrer. A l'esquerra, un local per a gais i lesbianes a Kiev, Ucraïna. Als països de l'Est els tabús són encara notables.

en els heteros, que s'han contagiats de les tendències que nosaltres havíem iniciat; i penso que això és bo, perquè, d'alguna manera, ens acosta, i demostra que una opció sexual només ens diferencia en la preferència sentimental", opina. Però ni tan sols l'obsessió actual entre el públic hetero per marques de roba que abans s'haurien considerat exclusivament gais, com ara Dolce & Gabbana, Versace o la catalana Custo, no hauria estat possible si l'any 1977, a Barcelona, no s'haguera produït la primera manifestació gai de l'estat espanyol. Des d'aleshores, amb desigual oportunitat i fortuna, i superant plagues socials com, durant anys, va ser la de la sida, les organitzacions gais han

reivindicat els seus drets. Pedro Zarolo, president durant llargs anys de la Federació Estatal de Gais i Lesbianes (FEGC), ha comentat públicament que si avui els homosexuals són acceptats a l'estat espanyol és perquè van optar per la visibilitat: "Era la nostra arma, que la gent s'acostumara a veure'ns." En conseqüència, "avui ja gairebé ningú s'estranya de veure dos homes agafats pel carrer".

La dona, doble armari. En canvi, encara s'estranya obertament de veure dues dones. La percepció de Beatriz Gimeno, dirigent històrica del moviment homosexual, ha estat sempre que els gais poden generar hostilitat entre els homes hetero,

però que les lesbianes "provoquen morbositat, que és pitjor". Gimeno i altres dones referencials del moviment pensen que ho tenen molt difícil, perquè a la discriminació com a dones han d'afegir la discriminació com a lesbianes. Si els gais han d'eixir d'un armari, les lesbianes han d'eixir-ne de dos. I a més a més, sense cap lesbiana mediàtica com, en el terreny gai, ho són el presentador televisiu de moda, Jesús Vázquez, el ballari Nacho Duato, l'exministre Jerónimo Saavedra, el parlamentari del PSC Miquel Iceta, o Deborah Ombres, la *drag queen* que apareix al canal juvenil MTV. Aproximadament el 10% de la població de casa nostra és homosexual, i, segons estimacions de la FEGC, hi ha tantes lesbianes com gais. Per tant, la diferència entre la representació social d'un col·lectiu i de l'altre és dolorosament brutal: el fet de sortir de l'armari, ja una mena de moda entre els gais que aspiren a la fama mediàtica, no funciona entre les dones.

Tampoc, és cert, tenen elles una estructura d'empreses privades que viuen de l'exhibició gai, com succeeix en els homes. Perquè sense la revista *Zero*, que ha revelat l'homosexualitat de molts famosos, així com del primer militar, el primer rector i el primer guàrdia civil que es reconeixen com a gais, els mitjans generalistes no s'haurien relacionat amb tanta naturalitat amb la pluralitat de la condició homosexual, i tampoc no ho haguera fet el mateix públic heterosexual.

El problema és quan això acaba convertit en carn d'estereotip. Perquè els únics gais que resulten atractius per a la televisió són aquells que es comporten de manera bufonasca o estrambòtica, cosa lògica, d'altra banda, a causa de la manca d'ètica que caracteritza la programació actual. I cosa lògica també després de tants anys de menyspreu generalitzat i d'ocultament. El plantejament actual del món homo és: si les pantalles, les discoteques i les revistes necessiten protagonisme gai, per què no traure'n profit?

Empreses de companyia, immobiliàries, tendes de roba, saunes, hotels, agències de viatges, bars, restaurants i tota mena d'activitats comercials pensades només per a gais omplen ja casa nos-

EL TEMPS / CARMÉ PUÉRTOLAS

Dalt, un quadre de Pierre et Gilles, artistes que han convertit la iconografia gai en un objecte de modernitat per a tots. Al costat, mostrador d'una botiga de Sitges on fa anys ja es venia als gais la roba que avui és moda entre els heterossexuals.

tra. Les estimacions apunten que, en tot l'estat, l'economia homosexual mou un mercat de 18.030.000 euros, concentrat al voltant de barris filogais com el Carme, a València, o l'Eixample, a Barcelona.

Tot sembla colorista, divertit, consumista i vital en la nova i moderna economia empresarial gai, adreçada essencialment a individus homosexuals que volen sentir-se joves tota la vida. En canvi, i malgrat que distintes organitzacions rosa varen incitar els homosexuals a no votar el PP, això no s'ha notat en els resultats electorals: la consciència col·lectiva pot perdre's enmig de l'exhibicionisme de l'estereotip, i passar el diumenge en la discoteca, en comptes de passar per les urnes. I el risc de la desideologització cal tenir-ho molt en

compte en un moment com l'actual, quan el ministre de Treball, Eduardo Zaplana, ha assegurat que estudiarà les ajudes familiars que la Generalitat de Catalunya ha de concedir a les parelles homosexuals. Zaplana ha alertat contra la possibilitat que aquestes ajudes fomenten, d'alguna manera, l'adopció de fills per part dels gais, cosa que, actualment, no es troba regulada ni permesa a l'estat espanyol. El 80% dels ciutadans de l'estat es mostren a favor del matrimoni entre homosexuals, i el 60% considera que seria bo que pogueren adoptar fills. Però el somni d'Holanda, on tot això és una realitat regulada, avui dia queda lluny. Ací, les distintes lleis autonòmiques de parelles de fet tenen encara molt per desenvolupar; la possibilitat del matrimoni queda lluny, i en-

cara més la de l'adopció legal; l'educació no fa cap referència a la intimitat entre persones d'un mateix sexe; la religió catòlica encara considera –així ho ha manifestat el cardenal Ratzinger– que “per a l'homosexual, la castedat és la solució”; el fet d'eixir de l'armari provoca encara acomiadaments de la feina; i el gai queda bé en el carrer quan és modern, simpàtic i popular. Si no, inquieta, es torna massa real. El manifest de l'orgull gai 2003 del Col·lectiu Lambda de València recorda que “a 79 països del món és il·legal ser gai; en 9 d'aquests, es condemna amb la mort; i cada dos dies, en tot el món, s'assassina una persona homosexual”. Davant d'això, la reivindicació no és opcional, sinó obligatòria.

Joan M. Oleaque